

ОСОБЛИВОСТІ ПОЧАТКОВОГО ЕТАПУ РОЗСЛІДУВАННЯ ГРАБЕЖІВ ТА РОЗБОЇВ

Зміст початкового етапу розслідування грабежів або розбоїв у кожному конкретному випадку визначається слідчою ситуацією, що так чи інакше пов'язана з обставинами, які характеризують злочин, тобто з часом, що минув з моменту грабежу чи розбою, споживчою вартістю викрадених предметів, поведінкою потерпілого, свідків і правопорушників.

Після отримання інформації про вчинений злочин слідчий оцінює її практичну значущість, правдивість. З урахуванням зібраних і задокументованих відомостей слідчий визначає їх вірогідність, достатність для початку розслідування і вирішує, чи забезпечать вони судову перспективу кримінального провадження. Разом з тим необхідно в процесі перевірки звертати увагу на конкретні ознаки, притаманні даному виду правопорушення.

До них можна віднести: а) наявність ознак старанної підготовки, зухвальства, проявленого нападаючими; б) ретельне спостереження за жертвою, про що свідчать сліди, залишені на місці спостереження; в) характер спрямованості діянь: напад на людину, квартиру, дачу, вчинений з метою заволодіння грошима, цінним майном, документами або утаєння більш тяжкого правопорушення; г) спосіб зникнення з місця події; ґ) способи приховання і реалізації злочинно придбаного майна і цінностей; д) дані про осіб, які раніше вчиняли подібні кримінальні правопорушення, їхні зв'язки.

Встановлення названих ознак здійснюється як на стадії дослідчої перевірки, так і на початковому етапі розслідування. Виявлення вказаних ознак проводиться поетапно, оскільки вони тісно пов'язані між собою.

У кримінальних провадженнях про грабежі чи розбійницькі напади слідчий вже на початковому етапі розслідування, як правило, має певну інформацію про обставини виявленого правопорушення, а часто й про осіб, які його вчинили. Ця інформація надходить слідчому з заяв потерпілих та інших джерел. Оцінюючи цю інформацію і результати первинної перевірки, слідчий має можливість вже на початковому етапі розпочати перевірку висунутих версій і планування розслідування.

Характер і послідовність слідчих (розшукових) дій при розслідуванні грабежів та розбоїв визначається специфікою вчинення вказаних кримінальних правопорушень, а також слідчою ситуацією, яка

склалась залежно від часу, минулого з моменту діяння, виявлених слідів, поведінки нападника, жертви, тощо.

На стадії перевірочних дій і на початковому етапі розслідування велике значення має огляд місця події. Під час проведення огляду місця події можна отримати інформацію про злочин і кількість злочинців. Як правило, грабіж і розбійний напад частіше здійснюються групою осіб з використанням різних видів сучасної вогнепальної зброї, а також інших технічних засобів та інструментів. Крім того, під час огляду місця події важливим є встановлення місця спостереження за місцем злочину. Ці ознаки виявляються за допомогою слідів, що були залишені злочинцями на місці події. Це можуть бути сліди взуття, обривки паперу, недопалки, пачки від цигарок, характерні особливості огляду та ін.

Узагальнення практики розслідування дозволяє виділити найбільш типові слідчі ситуації, а саме: а) правопорушника затримано під час діяння або безпосередньо після його вчинення; б) після вчинення грабежу або розбою невідомий правопорушник зник; в) після вчинення грабежу або розбою правопорушник зник, але є окремі дані про його особу.

Початковий етап розслідування цих злочинів залежить від даних, які є основою для відкриття кримінального провадження та пред'явлення підозри:

- заява потерпілого про злочин;
- повідомлення працівників підприємства;
- заяви свідків та очевидців;
- затримання осіб, які вчинили злочин;
- повідомлення осіб, які вчинили злочин, про характер його вчинення та особливості;
- інші джерела.

До слідчих (розшукових) дій у справах про грабежі та розбійницькі напади належать: допит потерпілих і свідків, огляд місця події, освідчення потерпілих, пред'явлення для впізнання та призначення судових експертиз. Послідовність проведення названих слідчих (розшукових) дій визначається в кожному окремому випадку слідчими ситуаціями. Зокрема, це залежить від того, з якого джерела слідчий отримав інформацію про здійснення нападу, чи затримано правопорушника або він зник з місця події, яке викрадено майно (приватне, державне чи колективне), його товарна значущість, спосіб транспортування викраденого. У разі, коли з моменту правопорушення і до моменту подання заяви минув незначний проміжок часу, слід негайно оглянути місце події. Якщо ж з моменту нападу вже минув деякий час, доцільніше передусім допитати потерпілого і свідків, після чого оглянути місце події.